

En rejse og et bryllup

Af Hans N. Brunsgaard

Den unge bondesøn, Hans Brunsgaard fra Kalvslund drog til Sjælland i 1905 og fulgte et kursus på en husflidsskole i nærheden af Kalundborg. Senere kom han på Otterup Højskole i vinteren 1907-08. Der var mange bondesønner, som kom på højskole, men i dette tilfælde har det interesse, fordi der er bevaret et stilehæfte, hvori Hans gjorde rede for en del af sine oplevelser, dels fra rejsen fra hjemmet til husflidshøjskolen og dels fra en oplevelse af et bryllup i hjemsoget, Kalvslund.

Kalvslund er et tyndt befolket sogn, som ved 1900-tallets begyndelse rummede 323 beboere. Hans var født 1888 på Brunsgaard som søn af Hans Hansen og Else Marie Hansen, og hans opvækst har næppe adskilt sig synderligt fra andre bønderbørns.

Rejsen til Sjælland beskrev Hans Brunsgaard således:

Om morgenen den 4. september (1905) rejste jeg hjemmefra, min fader kørte mig til Ribe, der skulde jeg med toget fra. Vi skulde tidlig af sted, for jeg skulde med første tog, og det går fra Ribe klokken 5½, og vi havde fem fjerdingvej at køre med vognen. Da vi kørte hjemmefra, var det helt mørkt, og den gang vi kom til Ribe, var der ingen oppe; men det varede ikke længe, inden staldkarlen kom og spændte hestene fra. Fader og jeg bar så min kuffert om på stationen og fik den ekspe-

Hans Brunsgaard, 1905. Kalvslund Sognearkiv.

deret, og jeg fik billet, men det varede endnu lidt, inden toget kom. Omsider kom toget da. Nu gik det ad Fredericia til, hvor toget ankom omkring klokken elleve, her skulde jeg med færgen over Lille Bælt, og ved at følge efter de andre passagerer, kom jeg ned til færgen. Da alle rejsende var kommet ud på færgen, kom et lokomotiv med nogle jernbanevogne og kørte dem derud også, og da alt var klar til afgang, gav færgen et stort brøl, så jeg nær var bleven helt forskrækket. Det varede ikke længe, inden jeg var på Fyn. Her gik det lidt

*Skaftegård, 1913.
Brudens hjem, hvor
brylluppet blev holdt.
Kalvslund Sognearkiv.*

stærkere, end det gjorde i Jylland, for her var det et hurtigtog, jeg var kommet med. Jeg sad ved vinduet og var meget nysgerrig, for at se hvordan Fyn så ud, for det var første gang jeg var der, men hvad man ser fra et kupevindue bliver ikke til ret meget, og ret længe varede det ikke, før toget holdt i Nyborg. Jeg skyndte mig ud af toget og kom ud på gaden, for at se, om jeg kunne finde ned til færgen. Da jeg kom et stykke hen på gaden, spurgte jeg en mand om vej, men han sagde, at jeg kunde køre med toget derved. I en fart kom jeg tilbage til banegården og nåede lige at komme i toget, inden det satte sig i gang. På færgen til Korsør traf jeg en, som skulle på samme skole, og vi fulgtes så ad det sidste stykke vej. Vi kom til Kalundborg kl. 6 om aftenen, læreren var ude at tage imod os, for vi kendte jo ikke selv vejen.

Læreren og den anden elev cyklede foran, jeg kom til at køre med den vogn, der var ude for at hente vores tøj. Da jeg kom til skolen, var de fleste af eleverne kommet, og vi kom så ind og fik noget aftensmad. Da vi var færdige med at spise, syntes

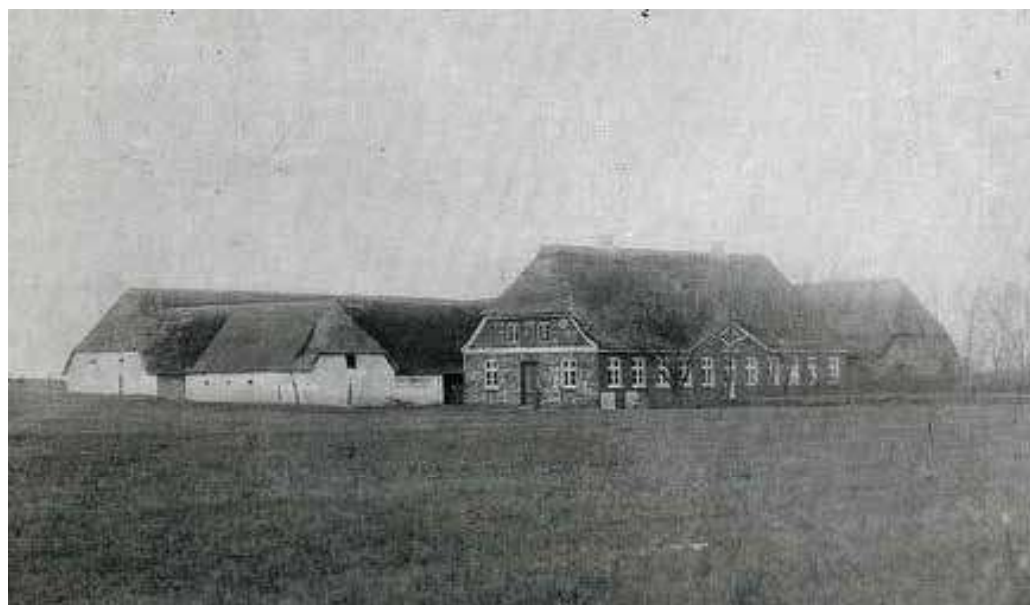
vi, at det var bedst at komme til sengs, for de fleste var trætte efter den lange rejse. Vi var 12 elever på skolen, og vi skulle være der i 4 uger. Den tid gik meget rask for os, og vi var alle meget glade for opholdet.

Som det ses, var Hans med på det moderne. Han skrev både bolle-å og substantiverne med små begyndelsesbogstaver.

Efter opholdet på husflidshøjskolen var Hans Brunsgaard rede til at lære endnu mere, og vinteren 1907 tog han på et traditionelt højskoleophold på Otterup Højskole. Her fik eleverne til opgave at skrive en stil om en festlig begivenhed, og Hans tog da et nyligt oplevet bryllup i hjemsoget som mønster for opgaven.

Brudeparret, Niels Oksen Brodersen og Marie Hansen, var begge barnefødt i Kalvslund Sogn. Deres forældre var henholdsvis Niels Brodersen og Marie Jensen på Singelgård samt Andreas Peter Hansen og Mette

*Singelgård, 1880.
Brudgommens hjem.
Kalvslund Sognearkiv.*

Hansen på Skaftegård. Det må antages, at brylluppet er blevet fejret i overensstemmelse med god og hævdvunden skik i sognet. Da skikke er en variabel størrelse, er det interessant at bemærke sig de forskelle, der i løbet af det seneste århundrede har sneget sig ind i en bryllupsfestlighed.

Man havde endnu ikke forsamlingshus i Kalvslund. Det blev først bygget i 1930. Festen blev naturligvis holdt i brudens hjem efter vielsen i kirken, hvor sognets præst, pastor Peter Johansen Neergaard Spandet forrettede den.

Her følger beskrivelsen, som Hans Brunsgaard afleverede den i stilehæftet:

Det var sidste forår, at jeg skulle til bryllup hjemme i Kalvslund. Niels Brodersen og Marie Hansen var som så mange andre bleven enige om, at de vilde vandre sammen gennem livet. Otte dage før brylluppet skulde være, gik brudens broder rundt i byen og indbød. Alle som skulde med, fik

en gave købt, for når man skal til bryllup, skal der jo gerne gives lidt for det. Vi unge glædede os meget dertil, for de skulde have telt, og der skulde også være dans. Brylluppet skulde være den 10. maj; dagen i forvejen havde jeg travlt med at vaske vogn og polere seletøj.

Dagen oprandt med strålende solskin, jeg skulde køre for mine forældre til bryllupsgården; men vognen skulde hjem igen, for der skulde ikke køres til kirke, vor karl var derfor med for at køre vognen hjem. Da vi kom til gården, blev vi modtaget med musik, indenfor midt i gården stod teltet. Karlen kom ind og fik en kop kaffe, imens holdt jeg ved hestene, det ene store læs kom nu rullende ind i gården efter det andet, og alle så glade og fornøjede ud.

Da karlen kom og kørte hjem med vognen, gik jeg ind i teltet, der sad allerede mange ved frokostbordet, som var smuk dækket med kold steg, vin og andre gode retter. Da alle var færdig med frokost, skulde vi af sted til kirke, vi skulde spadserer derop, da der ikke var mere end fem minutters

Kalvslund Kirke.
Kalvslund Sognearkiv.

gang. Vi havde fået et kort, hvorpå der stod, hvem vi skulle følges med. Vi blev nu opstillet i en lang række ude i gården. Først stod alle vi unge med brudeparrets søskende i spidsen, derefter kom brudeparret og bagest i rækken stod de gamle.

Da vi unge kom indenfor kirkegårdsåsen, stillede vi os op i to rækker og lod brudeparret spadserere op imellem os. Præsten forrettede nu vielsen, og vi var alle oppe at ofre. Den gang vi kom hjem til bryllupsgården, blev vi modtaget med et glas vin og en lille kage. Derefter kom vi ind til middagsbordet, hvor vi blev bænket eftersom rang og stilling bød det. Midt for øverste bord sad brudeparret med deres forældre ved den ene side og præsten og hans kone ved den anden.

Den første ret, vi fik, var suppe, derefter kom der steg ind, det skulde vi selv skære i stykker; men der er som regel lidt trætten ved hver steg, inden der er en, som vil skære den i stykker; men

endelig tager de mest tjenestivrige fat og skærer det ene dejlige stykke af efter det andet. Da vi var færdige med stegen, tog vi fat på de store kager, der stod på bordet. Endelig havde da alle fået så meget, som de kunne sætte ned, og efter præsten havde holdt en lille tale, og vi havde sunget nogle sange, gik vi fra bordet. Det var dejligt at komme ud i den friske luft, for inde i teltet var der så varmt og kvalmt, at mange måtte spise i deres ansigts sved. Gæsterne spredtes nu rundt til de forskellige sider, og vi unge gik ud på de grønne agre, for at lege lidt, de ældre stod hist og her i små klynger og snakkede. Klokkeren var nu blevet syv, der var dækket til kaffe. Da vi var færdige med at drikke kaffe, som varede et par timer. Der blev nu ryddet ud af teltet, mens musikkerne spillede op, og brudeparret dansede inden den første dans; men da den var færdig, var vi andre ikke sene til at tage fat. Vi dansede nu til henad

*Brunsgård, ca. 1910.
Kalvslund Sognearkiv.*

morgenstunden; vi kunde gå ind i stuen at få kaffe, når vi vilde, og af og til kom der også en ud i teltet med en ballepunch, og stemningen var ved at blive helt god, så at der blev drukket skåler for både den ene og den anden.

Da klokken var omkring ved seks, drog brudeparret af sted til deres ny hjem, som lå en lille halv mils vej derfra, vi var alle ude i gården at tage afsked med dem. De, som endnu var tilbage, kom nu ind og fik en kop kaffe og derefter begav vi os på hjemvejen. Det var en dejlig morgen; ovre i øst var solen lige ved at stå op, og markerne så så dejlig frodige ud, hist og her sang en lærke sin glade morgensang.

For fuldstændighedens skyld skal tilføjes, at de nygifte levede sammen i 42 år og fik syv børn. Niels Brodersen var handelsmand, og familien flyttede til Boldesager ved Esbjerg,

hvor han havde et slagteri. Han gik senere fallit, fordi en stor eksportordre ikke blev betalt. Bruden døde den 6. februar 1949, og hendes mand døde den 17. marts 1971.

På bryllupstidspunktet var Hans Brunsgaard 19 år gammel. Han giftede sig syv år senere med Anina Hansen fra Møgelhøjgård i Kalvslund. Som den ældste af 13 børn, hvoraf de fire døde som helt små, blev det ikke ham, der overtog fødegården, Brunsgård, men hans yngste bror, Niels.

I stedet blev ca. halvdelen af Brunsgårds jord frastykket, og her byggede man i 1912 og 1914 en ny gård, Højvang, hvor Hans og Nina, som hun blev kaldt, flyttede ind. De fik skøde på gården i 1920.

Hans Brunsgaard havde gennem tiden mange tillidshverv og var med, da beboerne i Kalvslund fik deres forsamlingshus i 1930.

Højvang, 1948. Kalvslund Sognearkiv.

En lang periode var han sognerådsformand og tillige medlem af menighedsrådet, hvor han også var formand i en del år.

Hans mistede sin kone i 1940, og overdrog Højvang til sin ældste søn i 1950. Hans Brunsgaard døde i 1964.

Utrykte kilder

Hans Brunsgaards stilhæfte fra 1907 befinder sig i dag på Kalvslund Sognearkiv.

Hans N. Brunsgaard, Varmingvej 17, 6760 Ribe. Har været landmand i 29 år og derefter arbejdet i industrien i 7 år. Er i dag pensioneret og har de seneste fem år været medlem af Kalvslund Sognearkivs bestyrelse.